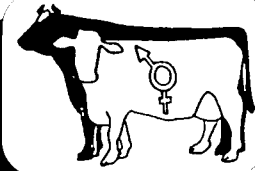

טיפוח פוריות

הבטים למבחן הפרים החדש, אוקטובר 1998

חיים שטרמן, "און"

להיות שונות. אם עקומת התחלובה שלהן שטוחה יותר – אזי, כאשר תושלמנה תחלובותיהן הן תהיינה טובות יותר מן ההשערה והפר "יעלה", וכך גם בכיוון ההפוך. בינתיים תעבור חצי שנה עד המבחן הבא ובזמן זה כל בנות ובני הפר היורד זמנית יקבלו ערכים נמוכים ועלולים/ות לעזוב את העדר בשל הערכה זאת.

חובה לציין שהפר לא משתנה. רק חישובי תוצאות הבנות, האמורים לשקף את ערכו הגנטי, מספקים לנו תוצאות שונות, כמו במקרה סקורר, סינבד ואחרים. גם במבחן הבא, כאשר רבות מהתחלובות החלקיות כבר יושלמו לתחלובות מלאות, עדיין יהיו בנות רבות חדשות והתאוששות תוצאות המבחן תהיה איטית.

פרים אופייניים לתופעה הזאת היו שץ וסינבד, כאשר האחרון עד היום ממשיך להתרומם במבחניו. בכל חומרתה עולה תופעה זאת במבחן הפר סקורר, כפי שכתב אפרים עזרא ב"משק הבקר והחלב" האחרון.

השינויים בין תחלובות בתוך הפר

כידוע תנובת הפרות הולכת ועולה בשלוש עד ארבע התחלובות הראשונות של חייהן אך קצב ההתקדמות שונה בין בנות פרים שונים. ראובן ברענן כבר כתב על ההבדלים בין קווי דם בתכונה הזאת, לפני שנים רבות וציין את משפחת איכר-גיוס האופיינית בהתבגרות מאוחרת, מול קווי הדם של זמיר ושופט שבנותיהם הקדימו בתחלובת השיא שלהן.

יש לציין שבנות פר בתחלובה שניה הן רק אלה שנשארו, אחר יציאה של חלק מאחיותיהן מכל הסיבות שבעולם. שיעור יציאה שונה עלול להשפיע על התוצאות, למרות הנסיגות

כמדי חצי שנה אנו מקבלים את מבחן הפרים החדש בסקרנות ובחקירת השינויים והחידושים. לעתים באות חדשות טובות, ולעתים רעות, אך תמיד מעניינות ומלמדות.

מבחן הפרים החדש עדיין מתבסס על הרמה הגנטית של ילדות 1990 ההולכת ומתרחקת מרמת העדר העכשווית. יש לקחת בחשבון את השינויים הגדולים שקרו בעדר ומכאן – לחזות מה יהיה מצבן של בנות פר מזריע כאשר ישתנה הבסיס בשנת 2000 למעודכן יותר, בסיס 1995.

ברצוני לעסוק בשלשה חלקים חשובים:

1. השינויים בפרים ממבחן למבחן.
2. הפרים החדשים.
3. פרי חו"ל.

השינויים בפרים ממבחן למבחן

השינויים הממוצעים בין המבחנים אינם גדולים ומעידים באופן כללי, שהמבחן עובד בסדר. אך שינויים אלה עלולים להתאפס כאשר הם מתרחשים לשני הכיוונים, לעליות וירידות. לכן חשוב למדוד את השינויים שחלו בין המבחנים "בתוך הפר", להבין את הסיבות ואת המשמעות הממשית של העבודה בשדה.

RIP-DIP

(RIP = RECORDS IN PROGRESS)
תחלובות חלקיות) מושג חדש שפורסם לאחרונה בישראל על ידי אפרים עזרא ויהודה ולר ומשמעותו היא, ירידה זמנית של המבחן החוזר של פר, כאשר מספרים גדולים של מבכירות חדשות המגיעות למבחן בתחילת תחלובתן. המחשב מעריך ומשער את מלוא תנובתן לפי עקומת התחלובה הממוצעת הארצית הידועה לו. השערה זאת היא נכונה בממוצע לכל הפרים, אך בנות פר בודד יכולות

ושיעורי מוצקים גבוהים יחסית.

הפר החדש הבולט ביותר הוא פציל 3421, בן פצפון x לייזר המצטיין בשלושה שיאים וכמעט שיאים: כמעט הנמוך ביותר בחלב ובק"ג חלבון והטוב ביותר (נמוך ביותר) בתאים סומטיים. בשיפוט גופני הוא במינוס קטן, כמעט כממוצע. לכיוון הפופולרי הזה – הדחירה אחר שיעור מוצקים גבוה על חשבון ק"ג חלבון, שומן וחמ"מ ועל כיוון ההתקדמות הגנטית שלנו בשנים האחרונות, אתייחס ברשימה אחרת בחוברת זאת.

אומר רק בקיצור, שהמחשבה של "הרפתן בשטח" על ייצור "עוקף מכסה" של חלב עתיד מוצקים מעל לממוצע הארצי, הנותן מחיר גבוה יותר לליטר חלב משווק תגרום (כאשר רב הרפתנים תפסו את הפרנציפ) להורדת המכסות ולייצור פחות יעיל, קרי – ייצור הצריכה הארצית של המוצקים מיותר פרות קטנות ומרוכזות, ואי-לכך עלויות גבוהות יותר. כל הקומפלקס הזה יכול להשתנות רק במבנה ארצי אחר של מכסות ייצור ומקדמי אינדקס.

בינתיים המסקנה היא להשתמש באופן מבוקר בפציל על פרות דלילות מוצקים. עם מי נשארנו? עם הגוארדיה הישנה, פחות סקורד ובתוספת פציל. להלן המלצה לשיעור השימוש בהזרעות מהפרים הנבחרים השונים עד המבחן הבא, המהוות 65% מכלל ההזרעות ברפת ובסופה תיאור משוער של הפרה הממוצעת שתיווצר כתוצאה מהתפלגות זאת.

פרי חו"ל

השנה עלה נושא ייבוא הזרמה מחו"ל דרך

המתמטיים למתן את ההטיה הזאת על ידי מתן משקל רב יותר במבחן לתחלובה הראשונה. התופעה הזאת בלטה בפר טבע שירד מאד כאשר רב בנותיו במבחן החוזר היו בתחלובה הראשונה ועתה, בצורה קשה עוד יותר בפר סקורד שירד "על הנייר" ב-413 ק"ג חמ"מ כאשר הופיע המבחן החדש.

ברשימתו של אפרים על התפתחות המבחן של סקורד מוצגת גם תופעה זאת בפירוט רב. התופעה הזאת גורמת לנו לעתים לגלות פרים עם מבחן גבוה, כאשר בנותיהם מתבגרות לתחלובה שניה ושלישית, אך יצאו לשחיטה מסיבות תנובה נמוכה לאחר סיכום תחלובה ראשונה של בנותיהם.

הפרים החדשים

מבחן אוקטובר 1998 מצטיין בדומיננטיות של הפר פצפון וצאצאיו. חוץ מפצפון עצמו שהוא במקום השלישי בלוח והטוב ביותר בכל השושלת – בקבוצת 50 הפרים הראשונים של המבחן בחמ"מ יש לו עוד 6 בנים (פלז, בול, פציל, פצר, פורץ ופיצלה) ונכד אחד (קפה).

כידוע החמ"מ הוא אינדקס המורכב מ-4 גורמים: ק"ג חלב (בערך שלישי), ק"ג חלבון, ק"ג שומן, ותאים סומטיים. כל אחד מהגורמים, באם הוא בולט מאד, ישפיע על החמ"מ דרך "השער" שלו, כמו שקרא לזה דן קלי.

למשל, אם בזמנו נאמר שהפר גנדי נכנס ללוח החמ"מ דרך "שער השומן" הרי שמשפחת פצפון הגיעה לשם דרך "שער המעט חלב",

טבלה 1. א"ה במדד ייצור של פרי הצמרת ממשפחת פצפון.

שם	הפר	מס'	חלב	חלבון		שומן		לרת"ס	חמ"מ
				ק"ג	%	ק"ג	%		
פצפון	3089	173	16.4	0.11	23.1	0.18	-0.23	740	
פלז	3391	222	21.2	0.15	17.9	0.11	0.24	722	
בול	3369	218	18.2	0.12	10.7	0.04	-0.19	702	
פציל	3421	-293	7.8	0.18	12.3	0.22	-0.24	502	
פצר	3400	418	16.9	0.04	4.3	-0.09	0.04	491	
פורץ	3443	-309	6.7	0.17	22.3	0.34	-0.06	480	
פיצלה	3414	134	13.9	0.10	10.9	0.07	0.15	473	
ממוצע	80	14.4	0.12	14.5	0.12	-0.04	587		

טבלה 2. שיעור שימוש מומלץ בהזרעות מפרים נבחנים ותוצאות הפרה הממוצעת.

מס' הפר	שם הפר	שימוש חמ"מ	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון
ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
3304	גופי 13-8	1003	-0.07	26.8	0.09	0.00	32.0	0.14	573	86	86	88	93	89
3089	פצמון 16-12	740	-0.23	16.4	0.11	0.11	23.1	0.18	173	97	96	97	96	98
3338	מגף 12-8	743	0.08	24.5	-0.01	-0.01	21.8	-0.04	833	105	99	105	100	105
3391	פליז 2-0	722	0.24	21.2	0.14	0.14	17.9	0.11	222	94	92	97	91	95
3481	קפה 16-13	635	-0.02	15.4	0.15	0.15	15.0	0.15	21	108	107	101	100	108
3369	בול 2-0	702	-0.19	18.2	0.12	0.12	10.7	0.04	218	93	93	95	94	94
3376	בוילר 7-3	712	0.15	18.4	0.13	0.13	26.0	0.20	190	99	105	103	88	97
3443	פציל 8-2	502	-0.24	7.8	0.17	0.17	12.3	0.23	-293	98	99	96	96	97
3208	סיר 3-0	477	0.23	17.4	0.13	0.13	-2.7	-0.07	150	101	98	99	98	102
3308	גיבלי 5-1	470	0.08	14.9	0.05	0.05	9.8	0	323	104	101	96	106	103
3274	סקוורד 3-1	223	-0.01	4.8	0.09	0.09	2.8	0.09	205	111	108	111	105	106

הערה: לבוילר ולסיר - מעט זרמה.

הפרה הממוצעת

מס' הפר	שם הפר	שימוש חמ"מ	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון	חלבון חלבון
ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	ק"ג	
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
711	-0.05	18.4	0.1	20.3	0.12	0.12	270	100	99	99	99	97	100	65

ובנוסף: פרים צעירים 25%, שרולה 10%, שונות 5% (סקוורד, שגף, פופ, ספורט, חו"ל ואחרים).

במהירות המרבית על מנת לייבא את הזרמה לעונה המתחילה בדצמבר. כפי שפירסם אפרים עזרא בנספח לדף הכחול, אין יתרון להזרעה בפרי חו"ל בישראל. הם בלתי צפויים, וערכם בחמ"מ אינו עולה על פרי ישראל. לבנות פרי חו"ל הוותיקים, שיש להם כבר מבחן יש יותר תאים סומטיים והן יוצאות יותר מהר מהעדר. לפי התפלגות ההזמנות נראה, שהצורך העיקרי בציבור הוא בהזרעת עגלות (ג'פרי), בשיפור שיפוט גופני ובמוצקים גבוהים (רויאל), בחמ"מ גבוה ומחיר נמוך (מרקה, אקסטרים). נראה שבשם הגיוון וההימור אנו עלולים לעשות פחות טוב מאשר מן העשייה המודרנית והמתוחכמת שנגעשית בארץ, שזרעיה כבר נודעים ואת תוצאותיה נראה בשנים הקרובות יותר ויותר. הכוונה לעליה במספר הפרים הצעירים ולהכנסת בירור בעזרת סמנים גנטיים לעבודה השגרתית.

"שער השערוריה". מכתבים לכל הצדדים באמצעי התקשורת השונים גרמו, בין היתר, למודעות גדולה ולהשקעת זמן של כל העוסקים בנושא - בויכוחים, זמן מחשב לחישובים ומה לא. החלטנו עקרונית: החפשיים (החיילים הפשוטים, קרי הרפתנים, או במערכות אחרות החולים, התלמידים) לא יסבלו מזה שהמנהלים לא מסתדרים. נמצא הסדר שעקרונות: שיתוף הפעולה המקצועי נמשך במלואו ואף מתחזק עם שיתוף מערכות כפולות ומשולשות. רשימת הפרים המיובאים והמרת ערכם מארצות מוצאם לישראל תעשה על ידי ספר העדר ותחייב את שתי האגודות, והייבוא יתבצע ללא עמלות חדר-צדדיות. אני מקווה שהאפיזודה הזאת תחלוף עם שאריות מינימליות. רשימת הפרים ההולנדיים והאמריקאיים נשלחה לכל רפת וריכוז ההזמנות נעשה

החיד
ג'פרי